

IN MEMORIAM

KS. BISKUP LUIGI PADOVESE OFMCap

(31 III 1947 - 3 VI 2010)

Luigiego Padovese często spotykałem mieszkając przez siedem lat moich rzymskich studiów (1992-1999) w tym samym domu zakonnym, to jest w kapucyńskim międzynarodowym kolegium San Lorenzo; był też promotorem mojego kościelnego licencjatu i doktoratu z patrologii. Z tych spotkań zapamiętałem go jako człowieka życzliwego i bardzo uczynnego. Oprócz pracy naukowej i dydaktycznej był on zaangażowany w popularyzowanie patrologii i duchowości franciszkańskiej, czego wynikiem było kilkadziesiąt sympozjów patrystycznych i franciszkańskich. Jego praca w Turcji, najpierw jako patrologa, potem jako biskupa i wikariusza apostolskiego dla Anatolii, nie była przypadkowa. Arcybiskup Mediolanu, kardynał Dionigi Tettamanzi, na jego pogrzebie powiedział o nim charakterystyczne zdanie, które niech posłuży jako motto niniejszego wspomnienia. „Ojciec Luigi kierował w Turcji małą wspólnotą chrześcijańską, przyjaźnie otwartą na innych, będącą bardziej «bramą, a nie murem», aby przyjąć aż do końca, tak jak Ty Jezu, rozdarcia, jakie tkwią w sercu narodów i ludzi, w tym także tego, który szaleńczo podniósł nań swoją rękę, dla którego on nie przestawał być bratem i ojcem”.

1. Dane biograficzne. Luigi Padovese urodził się 31 III 1947 r. w Mediolanie. Do Prowincji lombardzkiej Zakonu Braci Mniejszych Kapucynów (OFMCap) wstąpił 3 X 1964 r., natomiast profesję wieczystą złożył 4 X 1968 roku. Świecenia kapłańskie otrzymał 16 VI 1973 roku. Przez 10 lat był wizytatorem Kolegium Orientalium w Rzymie z ramienia Kongregacji ds. Kościołów Wschodnich oraz konsultorem w Kongregacji ds. Świętych. Dnia 7 XI 2004 r. został wyświęcony na biskupa (stolica tytularna Monteverde), obejmując jednocześnie urząd wikariusza apostolskiego Anatolii. Dnia 3 VI 2010 r. został zamordowany przez swojego tureckiego kierowcę i asystenta Murata Altuna w domu biskupim w Iskenderun w Turcji. Więcej informacji na temat samej działalności pasterskiej biskupa Luigiego Padovese można zobaczyć na stronie internetowej Kościoła katolickiego w Anatolii (podlink: notizie za lata 2005-2008: <http://www.anadolukatolikkilisesi.org/it/notizie.asp>).

2. Stopnie i stanowiska naukowe. Po ukończeniu studiów magisterskich z teologii na Pontificio Ateneo Antonianum (PAA) w Rzymie,

rozpoczął w 1975 r. licencjackie studia teologiczne na rzymskim Papieskim Uniwersytecie Gregorianum (PUG), specjalizując się w patrystyce i historii teologii. W 1976 r. kontynuował swoje studia patrystyczne na Uniwersytecie w Würzburgu. W 1978 r. obronił doktorat z teologii patrystycznej na PUG, zaczynając w tym samym roku wykładać patrologię i historię teologii najpierw w seminarium kapucyńskim w Mediolanie, a od 1979 r. w Rzymie na Papieskim Instytucie dla Misji Zewnętrznych (PIME). Podjął również wykłady z patrologii na Papieskim Ateneum Antonianum (PAA w 2005 r. przekształciło się w Papieski Uniwersytet Antonianum → PUA), gdzie w 1995 r. otrzymał nominację na profesora zwyczajnego w katedrze patrystyki; wykładał także patrologię i duchowość patrystyczną na rzymskich papieskich uniwersytetach Gregorianum i Alfonsianum. Przez 16 lat był wybierany na stanowisko dyrektora Instytutu Duchowości Franciszkańskiej (ISF) na PAA (1987-1990, 1990-1993, 1993-1996, 1996-1999, 1999-2002).

3. Dorobek pisarski. Z bogatej działalności naukowej Luigiego Padovese, obok twórczości poświęconej tematyce franciszkańskiej, z dziedziny patrologii należy wymienić przede wszystkim jego publikacje książkowe. W 1980 r. wydał swoją dysertację doktorską: *La cristologia di Aurelio Clemente Prudenzio* (Roma, ss. 238); w 1994 r. wydał wybór przetłumaczonych przez siebie kazań św. Augustyna: *Sermoni per i tempi liturgici di Agostino d'Ip-pona* (Milano, ss. 489); w 1998 r. ogłosił drukiem wprowadzenie do teologii politycznej pierwotnego chrześcijaństwa: *Il problema della politica nelle prime comunità Cristiani* (Casale Monferrato, ss. 272), w tym samym roku podjął się też redakcji naukowej sekcji patrystycznej oraz opracowania 72 haseł w *Lexicon autori* (Parma 1998, Edizioni Piemme). W 1992 r. wydał wprowadzenie do teologii patrystycznej: *Introduzione alla teologia patristica* (Casale Monferrato, ss. 237). Pozycja ta doczekała się czterech wydań włoskich, została także przetłumaczona na język polski (polskie wydanie: *Wprowadzenie do teologii patrystycznej*, tłum. A. Baron, Kraków 1994, WAM, ss. 201).

W 2002 r. L. Padovese wydał dwa studia patrystyczne: wprowadzenie do starożytnego ascetyzmu: *Cercatori di Dio: sulle tracce dell'ascetismo pagano, ebraico e cristiano dei primi secoli* (Milano, ss. 366) oraz wprowadzenie do teologii kapłaństwa chrześcijańskiego: *I sacerdoti dei primi secoli: testimonianze dei Padri sui ministeri ordinati* (Roma, ss. 378). Ostatnimi jego książkami było drugie wydanie w 2004 r. studium nad kwestią polemiki antychrześcijańskiej w pierwszych wiekach: *Lo scandalo della croce: la polemica anticristiana nei primi secoli* (Bologna, ss. 180), oraz redakcja opastych trzech tomów poświęconych recepcji św. Pawła Apostoła: *Paolo di Tarso. Archeologia, storia, ricezione* (Cantalupa 2009, ss. 727 + 635 + 998). Tu należy też wymienić wydawane w Rzymie pod jego redakcją akta organizowanych przez niego sympozjów: 11 tomów o św. Pawle (*Atti del simposio Paolino* lub *Atti del simposio di Tarso su S. Paolo Apostolo*, vol. I-XI, a cura

di L. Padovese, Roma 1990-2008) i 10 tomów o św. Janie Apostole (*Atti del simposio di Efeso su S. Giovanni Apostolo*, vol I-X, a cura di L. Padovese, Roma 1991-2005).

Do dorobku pisarskiego L. Padovese należą także artykuły, z których wymienimy najważniejsze patrystyczne: *La dottrina ecclesiologica di Zeno da Verona*, „*Laurentianum*” 2 (1979) 247-273; *Lo Spirito Sancto nella predicazione di Cromazio d'Aquileia*, „*Laurentianum*” 3 (1980) 321-346; *S. Ambrogio vescovo di Milano*, „*Servizio della Parola*” 134 (1981) 3-9; *Eresia e verità nel pensiero di Zeno da Verona*, „*Laurentianum*” 3 (1981) 477-485; *La speranza «del vero gnostico» secondo Clemente d'Alessandria*, „*Laurentianum*” 1-2 (1984) 131-151; *Lo scandalum incarnationis et crucis nell'apologetica cristiana del secolo secondo e terzo*, „*Laurentianum*” 27 (1986) 312-334; *Introduzione a „Orientamento Spirituale dell'Europa – il contributo del Cristianesimo Orientale e Occidentale”*, w: *Atti del IV Simposio inter-cristiano* (Alessandropoli, 3-7 settembre 1995), Thessaloniki 1997, 29-31; *Introduzione a „Orientamento Spirituale dell'Europa – il contributo del Cristianesimo Orientale e Occidentale”*, w: *Atti del IV Simposio inter-cristiano* (Alessandropoli, 3-7 settembre 1995), Thessaloniki 1997, 29-31; *Socialni aspekti u vcenni otciv Cepkvi*, w: *Socialna doktrina cepkvi*, Lviv 1998, 30-48; *Massimo vescovo di Torino*, w: *Atti del Convegno Internazionale di Studi su Massimo di Torino nel XVI Centenario del Concilio di Torino (398)*, Torino 1999, 85-98; *Marco Marulic, lettore e divulgatore dei Padri*, w: *Colloquia Marvliana IX. Atti del Convegno Internazionale sul Poeta Croato e Umanista Cattolico*, Roma – Spalato 1998-1999, 141-151; *Il problema della politica nelle comunità cristiane del III/IV secolo*, „*La Chiesa nel Tempo*” 15 (1999) 73-90; *La dimensione sociale del pensiero patristico: considerazioni generali*, „*Studia Moralia*” 37 (1999) 273-293; *La paternità di Dio nell'annuncio di Gesù e nell'esperienza delle prime comunità cristiane*, w: *Cammino verso il Padre*, a cura di L. Andreatta, Casale Monferrato 1999, 100-123; *A re-reading of the massacre at Thessalonica (390 A. D.)*, w: *E Thessalonike os kentro orthodoxou theologias prooptikes ste semerine Europe* (Aristoteleiou panepistemiou Thessalonikes) Thessaloniki 2000, 191-198; *La disarmonia che crea musica. Riflessioni della prima tradizione cristiana sul mistero della passione della croce*, w: *Atti del Convegno di studio* (Roma, 30-31 marzo 2000), a cura di A. Bini, Roma 2001, 29-42; *L'antipaulinisme chrétien au IIe siècle*, RSR 90 (2002) 399-422; *L'annuncio cristiano nell'odierna società di mercato: alcune suggestioni per una nuova evangelizzazione all'alba del nuovo millennio*, w: *Umanopiù*, a cura di L. Sileo, Roma 2002, 243-254; *Considerazioni sulla nascita e sui primi sviluppi dell'ascetismo cristiano*, „*Claretianum*” 43 (2003) 29-45; *El problema de la política en las comunidades cristianas de los siglos III y IV*, „*Erasmus*” 1 (2002) 51-66; *Minores et subditi omnibus ossia il recupero di una categoria evangelica*, w: *Minores et subditi omnibus: tratti caratterizzanti dell'identità francescana*, a cura di L. Padovese, Roma 2003,

5-18; *La sequela Christi: forme d'asceti itinerante nel primo cristianesimo*, w: *Pellegrini e forestieri: l'itineranza francescana*, a cura di L. Padovese, Bologna 2004, 71-90; *Reminiscenze patristiche nelle lettere di Chiara d'Assisi ad Agnese di Bohemia*, w: *Clara claris praeclara: l'esperienza cristiana e la memoria di Chiara d'Assisi in occasione del 750° anniversario della morte*, a cura di P. Messa, Assisi 2004, 233-256.

Szczegółowy wykaz działalności naukowej Luigiego Padovese, prac popularyzatorskich z dziedziny patrologii, duchowości i franciszkanizmu oraz jego działalność organizacyjna za lata 1996-2010 został opublikowany na stronie internetowej PUA (http://www.antonianum.eu/professoriView.php?id_utente=289).

4. Sympozja naukowe. Wśród naukowej działalności organizacyjnej L. Padovese należy także wymienić zorganizowanie w Tarsie wspomnianych wyżej jedenastu sympozjów, poświęconych recepcji myśli św. Pawła Apostoła oraz dziesięciu sympozjów w Efezie, poświęconych recepcji myśli św. Jana Apostoła w teologii patrystycznej; akta tych sympozjów zostały wydane w Rzymie pod jego redakcją przez IFS (PUA). Innym ważnym dziełem L. Padovese, promującym życie naukowe, była również organizacja sympozjów katolicko-prawosławnych, zwoływanych w ramach współpracy IFS (PUA) w Rzymie i Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Arystotelesa w Tessalonice Greckiego Kościoła Prawosławnego (np. w Asyżu 5-8 IX 1997 r. na temat: *Santità e vita nello Spirito e nella Tradizione Orientale e Occidentale*). Akta tych sympozjów wydawał w Rzymie Instytut Duchowości Franciszkańskiej, który nadal kontynuuje dzieło organizacji spotkań międzychrześcijańskich. Obok tych zorganizował 15-17 IV 1998 r. w Bratysławie kurs biblijno-patrystyczny poświęcony fundamentom nowotestamentalnym i patrystycznym życia konsekrowanego, czy też 23-30 VI 2007 r. w tureckim Iskenderun sympozjum poświęcone osobie i myśli św. Jana Chryzostoma. W powyższym wykazie, na potrzeby „Vox Patrum”, uwypukliłem jedynie najważniejsze prace oraz działalność organizacyjną związaną z patrologią i historią Kościoła starożytnego. Należy jednak zaznaczyć, że Luigi Padovese był także autorem licznych książek i artykułów związanych z tematyką historii i duchowości ruchu franciszkańskiego. Zorganizował również szereg zjazdów i sympozjów poświęconych wyłącznie tematowi franciszkańskiemu.

Dariusz Kasprzak OFM Cap – Kraków, UPJPII